

demokratije kao maksimizacije političke slobode obezbjeđene principom većine: “ideja koja stoji u osnovi principa većine jeste ta da društveni poredak mora biti u skladu sa što je više moguće subjekata, i u suprotnosti sa što manje istih. Kako politička sloboda znači saglasnost između individualne volje i kolektivne volje koja je izražena u društvenom poretku, princip proste većine jeste onaj koji obezbjeđuje najveći stepen političke slobode u društvu”.

Ali je ova reiteracija iluzorna. Kako je primjetio i sam Kelsen, u predstavničkoj demokratiji narodni glas doprinosi samo izboru onih koji su pozvani da odlučuju i nema nikakve veze sa odlukama koje su donijete od strane izabranih. U predstavničkoj demokratiji narod ne odlučuje ništa u pogledu političkih pitanja. Odlučuje samo, u oblicima i u mjeri u kojoj to omogućavaju izborni zakoni, ko će biti oni koji odlučuju. Nije slučajna zabrana imperativnog mandata, koji nije akcidentalno svojstvo već je predstava koja je sastavni dio same predstavničke demokratije, budući da čak nije nikako moguće promijeniti, u trenutku izbora, odluke koje će donijeti izabrani. Čak se i u neposrednoj demokratiji odlučuje većinom, dok manjina ostaje podređena heteronomnoj volji većine. Sama pretpostavka efektivnog narodnog samoodređenja bi u direktnoj demokratiji podrazumjevala da se sve odluke donose jednoglasno. Ali bi ova vrsta jednoglasja, kada bi bila moguća, mogla dovesti do jedne još veće destrukcije javnog duha; ideološka homogenizacija predstavlja kraj pluralizma i političkog konflikta pa time i slobode. Ono što karakteriše demokratiju nije toliko slobodna saglasnost već prvenstveno slobodna nesaglasnost.

S druge strane je narod, upravo onako kako nas je naučio Kelsen, kolektivni subjekat, koji može odlučivati samo po većinskom principu i uz to, u predstavničkoj demokratiji, može odlučivati samo o izboru predstavnika. Izjednačavanje autonomije i metoda odlučivanja zasnovanog na principu većine i predstavljanja stoga rizikuje da se približi komunitarističkoj, organicističkoj i holističkoj koncepciji demokratije zasnovanoj na izrazito ideološkoj ideji, bremenitoj autoritarnim i populističkim implikacijama, da je narod “političko tijelo”, neka vrsta organizma, makro-subjekta, koji posjeduje sopstvenu homogenu volju, kao i na tome da su principi predstavljanja i većine ne samo proste konvencije koje najprije služe za određivanje reprezentativnih subjekata već su zapravo oblici kojima se izražava opšta i unitarna volja naroda kao subjekta koji je sa svoje strane unitaran i organski. Kada se napuste ove neprikladne metafore, moramo priznati, kao što je pisao Hans Kelsen u polemici sa Karlom Šmitom, da takva unitarna volja ne postoji, i da njena ideološka pretpostavka služi samo za legitimaciju apsolutne volje većine kojoj je možda suđeno da se inkarnira u vođi, i da zamagli pluralitet interesa, stavova i klasnih konflikata koji postoje u takozvanom “narodu”.

Ali je onda i ideja o demokratiji kao “samovladavini” – u kojoj proceduralne teorije identifikuju aksiološki osnov demokratije – falična. Klasična i dominantna teza po kojoj bi se ona sastojala, kako su pisali Ruso i Kant, u neposlušnosti bilo kom zakonu izuzev onom koji smo sami sebi propisali, ili čak, kako je pisao Kelsen, u saglasnosti između individualne i kolektivne volje, je teza koja je sasvim jasno ideološka i koja aludira na pretpostavku koja je u najboljem slučaju malo vjerovatna a u najgorem – teško neliberalna. Možemo okarakterisati politička prava kao “prava političke autonomije”. Ali je jasno da se “autonomija” u ovom izrazu ne odnosi na političku samovladavinu ili na podređivanje zakonima koje smo sami stvorili. Svi zakoni ostaju uvijek heteronomni, čak i za većinu. Slijedi da jedino značenje koje se može pripisati “autonomiji” koju garantuju politička prava jeste značenje po kojem se ona sastoji u slobodnom upražnjavanju političkih prava koje se manifestuje u saglasnosti ali još više u nesaglasnosti; u slobodnom prihvatanju, ali i štaviše,